

Azərbaycan Tibb Universiteti

NEVROLOGIYA

KLİNİKA

(Müalicə-profilaktika fakültəsi üçün)

“Təsdiq edirəm”

Nevrologiya kafedrasının

müdiri prof. Məmmədbəyli A.K.

İmza _____

12.09.2021

İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI

(SİLLABUS)

FƏNNİN KODU:

FƏNNİN NÖVÜ:

Məcburi

FƏNNİN TƏDRİS SEMESTRİ:

VII

FƏNNİN KREDİTİ:

3 kredit

FƏNNİN TƏDRİS FORMASI:

Əyani

FƏNNİN TƏDRİS DİLİ:

Azərbaycan

FƏNNİ TƏDRİS EDƏN

MÜƏLLİM:

KAFEDRANIN ƏLAQƏ

NÖMRƏLƏRİ: 012 441 31 83 – 170

E-MAIL: department_nmg@amu.edu.az

PREREKVİZİTLƏR: Yoxdur

KURSUN TƏSVİRİ:

Bu fərndə sinir sisteminin əsas xəstəliklərinin əlamətləri, kliniki gedişi, patoloji prosesin topik diaqnostikasına uyğun kliniki sindromların təhlili, nevrologiyada istifadə olunan əsas müayinə üsullarının xüsusiyyətləri, müalicə və reabilitasiyanın prinsipləri, əsas neyrotrop dərmanların təyinat prinsipləri öyrənilir.

KURSUN MƏQSƏDİ:

Nevrologiyanın tədrisinin əsas məqsədi tələbələrə nevroloji xəstələrin müayinə üsullarını, diaqnozun qoyulması metodologiyası və müalicə taktikasının seçilməsini öyrətməkdir.

KURSUN NƏTİCƏLƏRİ:

Bu fənn tədris olunub qurtardıqdan sonra tələbələr sinir sisteminin müayinə üsullarını, topik diaqnostikasının əsaslarını, patoloji simptomları və sindromları araşdırmaq, müalicə və reabilitasiya prinsiplərini öyrənərək bu sahədə praktik vərdişləri əldə eməlidirlər.

FƏNNİN MÜHAZİRƏ MÖVZULARI

S/n	Mövzu	Saatların miqdarı
1	Serebrovaskulyar xəstəliklər (kəskin və xroniki)	2
2	Neyroinfeksiyalar. Meningitlər. Ensefalitlər. Mielit. Ensefalomielit. Dağınıq skleroz.	2
3	Epilepsiya.	2
4	Sinir sisteminin inkişaf qüsurları. Perinatal nevrologiya	2
5	Sinir sisteminin irsi piramid, ekstrapiramid və sinir - əzələ xəstəlikləri	2
		Cəmi: 10 saat

FƏNN ÜZRƏ PRAKTİK MƏŞĞƏLƏ MÖVZULARI

S/n	Mövzu	Saatların miqdarı
1	Periferik sinir sistemi xəstəlikləri. Nevralgiya, nevropatiya, radikulopatiya.	2
2	Polinevropatiyalar: Qurğuşun, arsen, alkaqol, şəkərli diabet. Giyen - Barre xəstəliyi. Daxili orqanların xəstəlikləri zamanı sinir sisteminin zədələnməsi: ürək,qaraciyər, böyrək, mədəaltı vəzi	2
3	Vegetativ sinir sisteminin xəstəlikləri (miqren, Kvinke ödəmi, Reyno xəstəliyi, Menyer sindromu,VDS–vegetativ distoniya sindromu).	2
4	Serebro – vaskulyar xəstəliklər, təsnifatı. Baş beyinin xroniki işemiyası. Dissirkulyator ensefalopatiya. Tranzitor işemik həmlə. İşemik insult.	2
5	Hemorragik insult. Subaraxnoidal qansızma. Spinal insult	2
6	Sinir sisteminin iltihabi xəstəlikləri: meningit, ensefalitlər, mielit, poliomiolit.	2
7	Prion xəstəlikləri. QİÇS, vərəm, sifilis, bruselyoz xəstəlikləri zamanı sinir sisteminin zədələnməsi	2
8	Kollektivium	2
9	Sinir sisteminin demielinləşmə xəstəlikləri: dağınıq skleroz, dağınıq ensefalomielit. Motoneyron xəstəliyi.	2
10	Sirinqomiyeliya, leykodistrofiyalar, leykoensefalitlər.	2
11	Sinir sisteminin irsi xəstəlikləri. Sinir - əzələ xəstəlikləri (miodistrofiyalar, amiotrofiyalar, polinevropatiyalar, miotoniya, mioplegiya). Miasteniya.	2
12	Piramid və ekstrapiramid degenerasiyalar. İrsi paraplegiya, Hantinqton xəstəliyi, Vilson xəstəliyi, Parkinson xəstəliyi. Serebrospinal ataksiyalarvə beyincik degenerasiyaları, Fridreyx ataksiyası.	2
13	Epilepsiya. Təsnifat. Epileptik tutmaların semiologiyası. Epidemiologiya, etiologiya, patogenezi. Neonatal qıcolmalar. Vest sindromu. Lenoks - Qasto sindromu. Febril qıcolmalar.	2
14	Lokalizasiya ilə bağlı formalar (alın, gicgah, təpə, ənsə). Generalizasiya olunmuş epilepsiya: toniko – klonik tutmalarla epilepsiya; uşaq və yeniyetmə absans formaları; yeniyetmələrin mioklonik epilepsiyası. Epileptik status. Nevrozlar	2
15	Uşaqlarda sinir sistemin perinatal patologiyası və nəticələri. Perinatal ensefalopatiyanın əsas sindromları. Yenidə doğulmuşların hemolitik xəstəliyi. Uşaq serebral iflici. Hidrosefaliya. Mikrosefaliya. Doğum travmatik pleksiti.	2
16	Yekun dərs. Kollokvium	2
Cəmi: 32 saat		

PRAKTİKİ MƏŞĞƏLƏNİN XRONOMETRAJI

Auditoriya məşğələsi (sorgu, sərbəst işlərin qəbulu, yeni mövzunun izahı – 40 dəq.)

Xəstələrin kurasiyası (xəstələrə müəllimlə birgə baxış, xəstələrlə sərbəst iş, müayinələrdə və manipulyasiyalarda iştirak – 40 dəq)

Dərsin yekunu (gündəlik işin müzakirəsi, yeni mövzunun izahı – 10 dəq)

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Fənn üzrə krediti toplamaq üçün lazımi 100 balın toplanması aşağıdakı kimi olacaq:

50 bal – imtahana qədər

O cümlədən:

10 bal – dərslə davamiyyət

10 bal – sərbəst iş

10 bal – praktik vərdişlər

20 bal – seminar dərslərindən toplanacaq ballardır

50 bal – imtahanda toplanılacaq

İmtahan test üsulu ilə keçiriləcəkdir. Test 50 sualdan ibarət olacaqdır. Hər bir sual bir baldır. Səhv cavablanan suallar düzgün cavabların ballarını silir.

QEYD

İmtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanılmayacaq. İmtahanda və imtahana qədər toplanan ballar cəmlənir və yekun miqdarı aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

A – “Əla”	-91 – 100
B – “Çox yaxşı”	-81 – 90
C – “Yaxşı”	-71 – 80
D – “Kafi”	-61 – 70
E – “Qənaətbəxş”	-51 – 60
F – “Qeyri - kafi”	-51 baldan aşağı

SƏRBƏST İŞ

Semestr ərzində 10 sərbəst iş tapşırığı verilir. Hər tapşırığın yerinə yetirilməsi 1 balla qiymətləndirilir.

Sərbəst iş yazılı formada, yaxud word faylı formatında, həcmi 1-2 səhifə (şrift 12) olmalıdır.

Hər bir sərbəst iş tələbənin fərdi fikirlərinin məcmusu olduğuna görə plaqiat yolverilməzdir.

SƏRBƏST İŞLƏRİN MÖVZULARI

Sərbəst işlərin nəticələri jurnalda yazılır.

PRAKTİK VƏRDİŞLƏR

Praktiki məşğələlərin gedişində tələbələr aşağıdakıları bacarmalıdır:

1. Üçlü sinir. İdiopatik I-li və II-lini nevrologiyalarını fərqləndirməyi bacarmaq.

Kerer nöqtələrinin təzyiqə həssaslığını araşdırmaq. Üzdə səthi və dərin hissiyyatın vəziyyətini müayinə etmək. Hissiyatın periferik və dissosiasiya tipli pozulması zonalarını təyin etmək (segment), buynuz qısa və konyuktival reflekslər alınır. Çeynəmə əzələlərinin qüvvəsini yoxlamaq bacarığı. Çənənin hərəkətlərində simmetriya və deviasiyaları araşdırmaq bacarığı. Dad hissiyyatını yoxlamaq bacarığı və yoxlamanın nəticələrini qiymətləndirmək bacarığı. Tüpürcək sekresiyasının qiymətləndirilməsi. Üçlü sinir neyropatiyasının I-li və II-li olmasını araşdırmaq məqsədilə müayinələrin nəticələrini nevroloji statusun ümumi mənzərəsi kontekstində müzakirə etmək cəhdləri etmək. **1 bal**

2. Üz siniri neyropatiyası. Zədələnmə səviyyəsini təyin etməyi bacarmaq. Sinirin hər 3 sahəsinin fəaliyyətini müayinə etmək bacarığı. Nəticələr əsasında sinirin nüvəsinin zədələndiyi – zədələnmədiyi qənaətinə gəlmək bacarığı. Ola biləcək fibrilyar – fassikulyar səyirmələri və ətraflarda (əllərdə və ayaqlarda) piramid çatışmazlıq təzahürləri əsasında beyin sütununun vəziyyəti haqqında mülahizələr irəli sürmək bacarığı. Təbil telinin zədələndiyi – zədələnmədiyini aşkar etmək bacarığı (aşağı tezlikli səslərə hipakuziyanı araşdırmaq vasitəsi ilə). Böyük səthi daşlıq siniri səviyyəsini araşdırmaq bacarığı. Dadbilmə funksiyası və tüpürcək sekresiyası barədə məlumatların digər təzahürlərini ümumiləşdirmək, eşitmə analizatorunun hipofunksiyası ilə üz siniri neyropatiyasının birgə müzakirəsini aparmaq bacarığı (körpü – beyincik bucağı səviyyəsi) **1 bal**

3. Plexopatiya, radikulopatiya, neyropatiya və polinevropatiyaların diferensial diaqnostikasını aparmağı bacarmaq.

1) Plexopatiya (boyun, bazu, bel-oma və büzdüm kəmərləri): hər bir kələfin innervasiya zonasında pleksopatik tipli hissiyyat pozuntusu, əzələlərdə periferik tipli parez və ya iflic, vegetativ pozulmalar.

2) Radikulopatiya: onurğa beyni köklərinin innervasiya zonasında segmentar tipli hissiyyat pozulması, uyğun əzələlərdə parez və ya iflic əlamətləri.

3) Nevropatiya: yuxarı və aşağı ətraflarda ayrı-ayrı sinirlərin innervasiya zonasında nevropatik tipli hissiyyat pozulması, parez və ya iflic əlamətləri.

4) Polinevropatiyalar: ətrafların distal hissələrində polinevritik, ya distal tipli (əlcək və corab) hissiyyat pozulmaları, periferik parez və ifliclər.

Qeyd edilən pozulmaları müəyyən etməyi, qiymətləndirməyi və diferensiasiyasını aparmağı bacarmaq. **1 bal**

4. İnsultun differensial diaqnostikasi.

Bunun üçün tələblər:

1) İşemik və hemorragik insultun klinik əlamətlərini fərqləndirməyi bacarmalıdır.

2) Neyrovizualizasiya metodlarının əhəmiyyətini nəzərə alaraq işemik və hemorragik insulda alınan görüntüləri qiymətləndirməyi bacarmalıdır.

3) Differensial diaqnoz üçün vacib olan laborator analizlər sadalanmalı və onların dəyişikliklərini qiymətləndirməlidir.

4) Lumbal punksiya, EXOEQ, beyin damarlarının ultrasəs müayinələrinə göstəriş, əks göstəriş və müxtəlif insultlar üçün xarakterik dəyişiklikləri təhlil etməlidir. **1 bal**

5. Apoplektik koma ilə digər komaların differensial diaqnostikasi.

Bunun üçün tələblər:

1) Huşun pozulmalarının müxtəlif növlərinin bir – birindən fərqlərini bilməlidir.

2) Komatoz vəziyyət olduğunu göstərən əlamətləri sadalamalı və komanın ağırlıq dərəcəsini təyin etməyi bacarmalıdır.

3) Apoplektik komaya xas olan xüsusi əlamətləri bilməlidir.

4) Anamnestik məlumatların nevroloji müayinələrin, laborator, KT və MRT məlumatlarına komanın digər komatoz vəziyyətlərdən (travmatik, metabolik hipoksiya, diabetik asidordan, uremiyadan, hipotikemiyadan sonrakı), ağır ümumi infeksiyalardan, ağır intoksikasiyalardan (məsələn: spirtli içki qəbulu, dərman qəbulu və s.) fərqləndirməyi bacarmalıdır. **1 bal**

6. Meningial əlamətlərin xəstələrdə differensial diaqnostikasını aparmağı bacarmaq

1) Dəridə olan səpgilərə diqqət yetirmək

2) Kerer nöqtələrinin ağırlı olub – olmamasının yoxlanılması

3) Südəmə dövrə uşaqlarda əmgəyin gərginləşməsi və qabarmasını təyin etmək

Ənsə əzələlərinin gərginliyini Kerniq, Brudzinski simptomlarını (yuxarı, orta, aşağı), Lesaj simptomlarını yoxlamaq. **1 bal**

7. Dağınıq skleroz formalarını differensia etmək üçün tələbə kəllə sinirlərini, görmə qabiliyyəti, gözün hərəkət sinirlərinin fəaliyyəti, mimiki əzələlərin yoxlanması dil – udlaq sinirini (hərəkətlərin həcmi və qüvvəsi, əzələ tonusu, fizioloji və patoloji yoxlanması), müvazinət sistemini (statik və dinamik koordinator sınaqları) dəqiq yoxlanmasını bacarmalıdır. **1 bal**

8. I-li və II-li sinir əzələ xəstəlikləri zamanı aparılan differensial diaqnostika – I-li və II-li differensiası üçün hərəkət sisteminin dəqiq qiymətləndirilməsi aparılmalıdır (hərəkətlərin həcmi, 5 ball: şkala ilə əzələ gücünün qiymətləndirilməsi; əzələ tonusunun qiymət yoxlanması; periostal, dəri və vətər reflekslərin yoxlanması; patoloji reflekslərin alınması) və hissiyyat sisteminin öyrənilməsi (səthi, dərin və mürəkkəb hissiyyatın yoxlanması) **1 bal**

9. Epileptik tutmanı digər xarakterli tutmalardan fərqləndirməyi bacarmaq.

Epileptik tutmanı psixogen (isterik), toksik, hipoksik, vegetativ, bayılma tutmalardan fərqləndirməyi bacarmaq. **1 bal**

10. Epileptik tutma zamanı yardım göstərməyi bacarmaq.

1) Çarpayı yaxud döşəmənin üstünə qoymaq, yaxalığını açmaq, sıx paltardan azad etmək.

2) Kəskin əşyalardan, sudan kənarlaşdırmaq

3) Sakitliyə riayət etmək və tutmanın gedişinə nəzarət etmək.

4) Başını yana çevirmək, tüpürcəyin aspirasiyası və dilin qatlanması olmaması üçün qusma olduqda yanı üstə saxlamaq (güc tətbiq etmədən).

5) Çənəni açmaq məqsədilə hansısa əşyalardan (şpatel, qaşiq) istifadə etmək qətiyyən olmaz.

6) Tutmadan sonra xəstəni narahat etməmək, yuxuya getdikdə oyatmamaq.

1 bal.

10 bal

SƏRBƏST İŞLƏRİNİN MÖVZULARI (1 BAL)

1. Beyin qışaları
2. Meningeal sindrom
3. Baş beyin qan təchizatı
4. Onurğa beyninin qan təchizatı
5. Əsas damar hövzlərində vaskulyarizasiyanın pozulma simptomları
6. Kəskin beyin qan dövranı pozulmaları
7. Beyin qan dövranının xroniki pozulmaları
8. İşemik infarkt
9. Hemorragik infarkt
10. Subaroxnoidal qanaxma
11. Meingitlərin təsnifatı
12. İrinli meningitlər
13. Seroz meningitlər
14. Vərəm meningiti
15. Ensefalitlər
16. Birincili ensefalitlər
17. İkincili ensefalitlər
18. Poliomyelit
19. Neyropatiyalar haqqında anlayış.
20. Üz sinirinin neyropatiyası
21. Üçlü sinirin nevralgiyası
22. Pleksopatiyalar
23. Periferik sinirlərin neyropatiyaları
24. Radikulopatiyalar (radikulit)
25. Vegetativ sinir sisteminin xəstəlikləri, miqren

26. Vegetativ damar distoniyası
27. Reyno xəstəliyi
28. Sinqomiyeliya
29. Paroksizmal mioplegiya
30. Epilepsiya
31. Epilepsiyanın əsas təsnifatı
32. Böyük epilepsiya (Grand mal)
33. Kiçik epilepsiya (Petit mal)
34. Epileptik status
35. Nevrozlar
36. Nevrasteniya
37. İsteriya
38. Sayrısan hallar nevrozu
39. Dağınıq skleroz
40. Yan amiotrofik skleroz
41. Hepatoserebral distrofiya
42. Fridreyx ataksiyası
43. Pyer – Mari ataksiyası
44. İrsi xoreya (Hantinqton xoreyası)
45. Miasteniya
46. Spinal amiotrofiya (Verding – Hoffman xəstəliyi)
47. Nevral amiotrofiya (Şarko – Mari xəstəliyi)
48. Proqressivləşən əzələ distrofiyası (düşən forması)
49. Proqressivləşən əzələ distrofiyası (Erb – Rot forması)
50. Proqressivləşən əzələ distrofiyası (Landuzi – Dejerin forması)
51. Likvor normada və patologiyada
52. Lümbal punksiyanın metodikası

53. Kraniqrafıyanın klinik əhəmiyyəti
54. Kəllədaxili hipertenizaynın kraniqrammada simptomları
55. Pnevmoensefaloqrafiya
56. Baş beyin damarlarının angioqrafiyası
57. Ultrasəsle müayinə metodları
58. Exoensefaloqrafiya
59. Dopleroqrafiya
60. Elektrofizioloji müayinə üsulları.
61. Reoensefaloqiya
62. Termoqrafiya
63. Elektromioqrafiya
64. Sinir sisteminin müasir müayinə metodları
65. Kompüter tomoqrafiya
66. Elektro-ensefaloqiya
67. Nüvə maqnit rezonansı
68. Pozitron-emission tomoqrafiya
69. Spondiloqrafiya. Klinik əhəmiyyət
70. Onurğa beyni xəstəliklərinin diaqnostikasında mieloqrafiya
71. Baş beyin damarlarında qan axınının müayinə metodları.
72. Miqren

ƏDƏBİYYAT VƏ MATERIALLAR

1. Sinir sisteminin kliniki müayinə üsulları Bakı.1999
2. R.K.Şirəliyeva. Sinir sistemi xəstəlikləri. Bakı. 2003
3. R.K.Şirəliyeva Nevrologiya.Bakı.2007
4. R.K.Şirəliyeva. Kliniki nevrologiya(2-ci hissə) Bakı. 2009
5. R.K.Şirəliyeva Klinik nevrologiya (3-cü hissə)Bakı. 2015
- 6.T.Q. Qədirova və b. Uşaq sinir xəstəlikləri. Bakı. 1991
7. Ş.İ.Mahalov. Epilepsiya. Bakı. 2015
8. T.M.Nəbiyev. Neyrostomatologiya Bakı 2019.
9. Е.И.Гусев и др. Неврология и нейрохирургия. 2007
10. А.С.Петрухин. Детская неврология. 2009
11. Ш.И.Магалов Эпилепсия Баку. 2014
12. У.Е.Гусев и др. Неврология и нейрохирургия. 2015
13. Richard S. Snell Clinical Neuroanatomy
- 14.Roger P.Simon,Michael J.Aminoff, David A.Greenberg.Lange .Clinical Neurology.10th edition

TƏCRÜBƏ

Bu fənn üzrə istehsalat təcrübəsi nəzərdə tutulmur.

Əlavə № 1

Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin fənn üzrə dərəcə davamiyyəyə görə balların hesablanması qaydası

(ATU-nun Elmi şurasının 10 sayılı 25.06.2019-cu il
Tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir)

Çıxarış

Fənnin ümumi saatı	Buraxılan dərəcə saatları									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 və çox
45	0	0,5	0,75	1	1,2	1,4	1,6	1,75	2 ball limit	İmtahana buraxılmır

Əlavə № 2

Mühazirələrin 40%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə (təcrübi, yaxud seminar məşğələlərə davamiyyətdən asılı olmayaraq) həmin fəndən imtahana buraxılmır.

Mühazirədən 40%-dən çox buraxılan saatların hesablanması

QAYDASI

Mühazirə saatlarının miqdarı	Buraxılan saatların miqdarı (imtahana buraxılmır)	Buraxılan saatların faizlə miqdarı
4	2	50%
6	3	50%
8	4	50%
10	5	50%
12	5	42%
14	6	43%
16	7	44%
20	9	45%
30	13	43%